

Dr. Josip Valjavec, Italijansko - slovenski slovar. (Dizionario Italiano - Sloveno). Nad štiridesettisoč besed z bogato frazeologijo in kratkim imenikom krstnih in zemljepisnih imen. Ljubljana, 1914. Založila Katoliška bukvarna. 8°. (XI) + 379 str. V pl. vez. 4 K 50 v.

Kakor naglašja pisatelj v predgovoru, je slovar namenjen v prvi vrsti praktičnim potrebam, ki izvirajo iz trgovskih in družabnih stikov med obema sosednima narodoma, v drugi vrsti seveda tudi šolski rabi. S tega praktičnega stališča moramo tudi knjigo presojati, pa bomo marsikaj izpregledali, češar bi ne mogli storiti, ko bi se postavili na strogo znanstveno stališče.

Glede na bogato izbero leksikalnega gradiva bo knjiga gotovo ustrezala svojemu namenu in jo kot tako z veseljem pozdravljamo, dasi frazeologija ni preboga, češar od knjige tega obsega tudi ne moremo zahtevati.

V uvodu podaja avtor najvažnejša pravila o izgovoru, oziroma pravopisu obeh jezikov. Da razloži Italijanom izgovor slovenskega *ž* s francoskim *j*, se mi zdi neroden opis, ki bi se z istim ali morda celo z boljšim uspehom lahko tudi obrnil. Italijanski del tega uvoda bi moral biti malo točnejši in popolnejši. Da navaja pisatelj pri diftongih *au*, *eu*, *ou*, izgovor *av*, *ev*, *ov*, si morem razlagati le na ta način, da je mislil pri tem na poslovenjene tujke Evgen, Evropa itd., kjer po krivdi naših fonetikov pišemo *v*, dasi izgovarjamo brez izjeme *u*, kakor seveda tudi v italijanščini. Bolje bi bil storil g. avtor, da teh diftongov sploh ni omenil, ker potem bi jih brezdvomno vsakdo izgovarjal fonetično — ali pa naj bi bil kvečemu omenil, da se izgovarjajo fonetično. Pri konzonantih *c* in *g* bi bilo umestno omeniti pisavo pred *e* in *i*, kadar se glasita *k* in *g*. — Pri izgovoru konzonanta *s* bi bil storil pisatelj bolje, ko bi vzel za podlago izgovor *s* ter navedel slučaje, kjer se izgovarja *z*. Omenil bi bil lahko tudi dvojni izgovor konzonanta *z*, razliko v izgovoru kratkih in dolgih vokalov in konzonantov itd.

V tipografičnem oziru se je obnesla tiskarna izborna. Gotovo bi bila storila še več, ko bi ji bil dal pisatelj priliko. Tako bi bilo v knjigi potrebno označiti ozke in široke vokale s splošno rabnimi znaki. Nasprotno bi bil prihranil pisatelj sebi in stavcu mnogo nepotrebnega dela pri naglasu, ko bi bil podal v uvodu ono zelo priprosto pravilo o italijanskem naglaševanju ter stavil akcent le tam, kjer se razlikuje od ogromne večine besed.

Drugi, slovensko-italijanski del tega slovarja se nam obeta v doglednem času.

Dr. F. Sturm.

Koledar (Vestnik) XXVIII. šolske Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani za navadno leto 1914. Izdalo in založilo vodstvo. 8°. 194 str. Cena 1 K 20 v.

Kdor hoče poznati stanje našega narodno-obrambnega dela, naj jemlje v roko „Slovenski branik“, ki je vestna mesečna smotra tega dela, a koncem vsakega leta naj prouči „Koledar“, ki ga izdaja družba. Tu so predvsem ovekovečeni pokojniki, ki so se v svoji zadnji uri spomnili naše narodne „armade“ — tako v pričujoči knjigi † Ivan Fabjančič in † dr. Fran Košmelj; poleg tega pa so kot zemljepisne monografije tudi za strokovnjake važni članki, kakor je v letošnjem „Koledarju“ članek Riharda Orla: „Narodnostno stanje beneških Slovencev sedaj in nekdanj“. Slovenski govorečih ljudi je v Italiji nad 35.000. Tistim, ki se izseljujejo v slovanske dežele, se utrdi narodna zavest; „vidijo, da niso s svojim narečjem osamljeni, s Hrvati in Srbi se celo bolje razumejo nego mi. To radi priznavajo sami“. — Zaslužni slovenski učitelj Kompoljski poudarja važnost „narodno-obrambnega slovstva“ ter meni, da bi n. pr. srečno izvedena

dramatizacija Finžgarjevega romana „Pod svobodnim solncem“ imela „silno moč narodne misli in zavesti“. Milan Pugelj se je pač sam nekoč vozil „Sredi izgubljenih“ in nam je zato mogel nazorno naslikati prizor, ko se nam v železniškem kupeju razkrivajo viri in znaki in cilji našega renegatstva. S pripovedniško vnemo nam kliče F. S. Šegula: „Kdor more, naj se vrne v domače kraje z vsem, kar ima, z dušo in s telesom!“

Dr. Fr. Ilešič.

„Branibor“ slovenski mladini 1914. II. letnik. Izdal in založil „Branibor“ v Ljubljani. Uredil Rasto P. 160 54 str. + beležnica in oglasi. Cena 20 v.

Skromen po obsegu, bogat po vsebini je ta spretno urejen koledarček, ki ga je obrambno društvo „Branibor“ poklonilo naši mladini. Med sotrudniki čitamo Župančiča („Zeleni Juri“), Golarja, Meška („Več navdušenosti!“), Bega, Pustoslemška, Trstenjaka („V varčnosti je moč naroda“), ki so ga opremili s primernimi prispevki v vezani in nevezani besedi. Naj širi in krepki ob naših mejah narodno zavest, da „srečno, veselo šlo bo naše“.

Koledarček Učiteljskega doma v Celovcu za leto 1914. I. letnik. Izdalo in založilo društvo „Učiteljski dom“ v Celovcu. 1913. 80. 94 str. Broš. 70 v.

Pred dobrimi desetimi leti so rodoljubi, med njimi pokojni prof. Apih, osnovali v Celovcu društvo „Učiteljski dom“, ki ima namen po znanem Einspielerjevem geslu: Vse za vero, dom, cesarja, podpirati mladino, ki se pripravlja za učiteljski stan, nadzorovati jo, priskrbeti ji potrebnega stanovanja in ji zgraditi potrebni dom. Skromna sredstva ne zadoščajo, da bi se uresničil glavni namen; z njimi more društvo sedaj le podpirati slovenske koroške učiteljske učiteljske. Nov vir dohodkov naj postane „Koledarček“, ki naj bo zrcalo koroškega šolstva. „Knjižica bodi vzgojiteljica krepkega, žilavega rodu, naš almanah bodi slika koroškega življenja, naših vzorov in bojov, goji naj ljubezen do domače zemlje, bodi pa tudi glavna priča, da je še v slavnem Korotanu rod, ki hoče živeti!“ (92) — Ks. Meško in Ferdo Plemič sta prispevala leposlovne črtice z zdravo tendenco; krepko je očrtan Andrej Einspieler kot slovenski šolnik. Kopoljski kliče staršem, da delajo v lastno in otrokovo korist, ako mu zbuja veselje in ljubezen do rodnega doma, do materinega jezika. Prof. dr. M. Potočnik govori o najžalostnejšem poglavju narodnega življenja koroških Slovencev, o njih šolstvu. „Ljudska šola v Korotanu ni vzgojevalna, zato ker vsaja nežni mladini sovraštvo in zaničevanje do lastnega jezika.“ — Iz zapiskov slovenskega koroškega učitelja „Prof. Apih u v spomin“ odseva otroška ljubezen in redka hvaležnost do oboževanega učitelja in rodoljuba.

Š.

Mariborski Slovenski koledar za leto 1914. Letnik II. Založil Vilko Weixl, trgovec v Mariboru. 80. 88 str. Cena 50 v.

Poleg koledarskega dela je v knjigi mnogo poučne vsebine. Jos. Vuga je napisal pregleden članek „Balkan in Jugoslovani“, ki kaže pravilno shvačanje jugoslovanske prošlosti in dobro razsvetljuje današnje jugoslovanske probleme. Isti pisatelj je prevel povest Lazarja Lazarjeviča „Stana“. Dr. Bruno Weixl, ki je bil lani kot zdravnik nekaj časa v Nišu, poroča o „Pol letu med ranjenimi brati“. Ostali članki izveščajo o mariborskih društvih in narodnih podjetjih, ali so nekrologi zaslužnih štajerskih Slovencev (Lj. Furlani, dr. K. Glaser, Ivan Koprivnik, Fr. Robič). En članek je posvečen „Slov. socialni demokraciji“, drug pa „Narodni delavski organizaciji in Narodno-socialni zvezi“ — dasi koledar hvali tudi prvo, stoji vendar s svojimi simpatijami na strani druge.

Dr. Fr. Ilešič.